

LIETUVOS ARCHITEKTŲ RŪMŲ PROFESINĖS ETIKOS TARYBOS

SPRENDIMAS NR. 2024/4

2024-05-31, Vilnius

Lietuvos architektų rūmų (toliau – **Rūmai**) Profesinės etikos taryba (toliau – **PET**) išnagrinėjo pareiškėjo T. P. (toliau – **Pareiškėjas**) prašymą dėl architekto Juozo Vaškevičiaus (toliau – **Atsakovas**) galimų etikos pažeidimų.

Informacija išnagrinėta 2024-05-31 vykusiame PET posėdyje, kuriame dalyvavo: Darius Juškevičius (pirmininkas), Donatas Laucius, Irena Zonytė, Renata Laivyte, Lina Panavaitė, Tomas Čeburnis. Vadovaujantis PET veiklos nuostatais, kворumas yra. PET sekretoriaus funkcijas posėdyje atliko Rūmų teisininkas Justas Laurinčiukas. PET 2024-05-31 posėdyje paaiškinimus teikė Pareiškėjas, Atsakovas.

I. Pareiškėjo prašymo esmė

Rūmai gavo prašymą iš Pareiškėjo, kuriuo pastarasis prašė Rūmų profesinės etikos tarybą (toliau – **PET**) pagal kompetenciją išnagrinėti, ar Atsakovas nepažeidė 2016-04-22 Europos architektų tarybos generalinės asamblėjos patvirtinto Architektūros paslaugų teikėjų Europos etikos kodekso (toliau – **Etikos kodeksas**) 4 principo „Įsipareigojimai profesijai“ 4.1 ir 4.11 p. taikymo atveju.

Pareiškėjas nurodė, kad Rūmų Profesinio atestavimo komisijos (toliau – AK) posėdžio metu buvo atestuojama architektė. Daugumos balsų sprendimu buvo nutarta jai suteikti „pdv“ ir „pv“ kvalifikaciją neypatingų statinių kategorijoje. Po posėdžio, kaip įprasta, susirašinėjimo būdu buvo redaguojamos išvados bei protokolas. Šio susirašinėjimo metu Atsakovas teigė, kad atestuojamoji bei iš esmės ir jai vadovaujantis atestuotas architektas nėra nurodyto pastato autoriai. Kitaip sakant apkaltino du kolegas svetimos intelektualinės nuosavybės pasisavinimu. Paprašytas argumentuoti savo teiginius niekaip nereagavo, net nebandė atsiprašyti. Pažymėtina, kad taip buvo pasielgta su kolegomis kurie negali apsiginti. Suprantama, kad Rūmų Profesinio atestavimo komisijos narių susirašinėjimas nėra viešas, tačiau melaginga ir žeminanti kitus architektus informacija buvo skleidžiama profesinėje aplinkoje, todėl toks siekis diskredituoti yra nesąžiningas ir negali būti toleruojamas. Atsakovas aiškiai raštu pasisakė apie svetimos intelektualinės nuosavybės pasisavinimą, todėl tai negali būti vertinama kaip „asmeninė subjektyvi nuomonė“, nes jis tai darė vykdydamas savo pareigas, jam buvo sudarytos sąlygos paneigti nepagrįstus teiginius, o jis tai ignoravo.

II. Pareiškėjo paaiškinimų esmė

2024-05-31 PET posėdžio metu Pareiškėjo papildomai teiktų žodinių paaiškinimų esmė:

Pareiškėjas nurodė, kad jis ir Atsakovas yra AK nariai, kurie turi laikytis jiems privalomų elgesio normų, sąžiningumo principų. Nagrinėjamu atveju Pareiškėjas mano, kad Atsakovas nesilaikė šių

principų. Todėl Pareiškėjas kreipėsi į Rūmų PET su tikslu pastarasis Rūmų organas nustatytų ir įvertintų Atsakovo veiksmus iš esmės, remiantis tarp AK narių vykusiu el. paštu susirašinėjimu po vykusio aktualaus AK posėdžio, kuris Pareiškėjo nuomone, pagrindžia Etikos kodekso nurodyto principo taikymo atvejų pažeidimus iš Atsakovo pusės. Pareiškėjas PET citavo Atsakovo teiginius iš el. susirašinėjimo, akcentavo, kad jis, kaip AK pirmininkas, kelis kartus prašė po to Atsakovą pateikti įrodymus dėl jo parašytų visiems AK nariams teiginių dėl to, kad atestuojamoji bei iš esmės ir jai vadovaujantis atestuotas architektas tariamai nėra nurodyto pastato autoriai, tačiau Atsakovas ignoravo šiuos raginimus. Pareiškėjas taip pat demonstravo PET savo susirašinėjamą vykusį po AK posėdžio su vienu iš minėtų architektų, kuriuo pasak Pareiškėjo buvo patvirtinta autorystė. Pareiškėjas nurodė, kad Atsakovo teiginiai negali būti vertinami kaip jo nuomonė, tam pagrįsti pateikė Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo sprendimą (administracinėje byloje A. B. T. prieš R. Ž.) ir pateikė kelias ištraukas iš jo, kurios Pareiškėjo manymu, taikant pagal analogiją šiuo atveju taip pat patvirtina, kad Atsakovo el. susirašinėjimo turinys bei jame nurodyti duomenys atitinkamai turėtų būti vertintini kaip paskleista žinia, turinti neigiamą reikšmę visuomenei tiek teisės, tiek moralės prasme, o ne tik kaip subjektyvi Atsakovo nuomonė, nes Atsakovas turėjo galimybę apmąstyti savo išraiškos formą. Todėl, Pareiškėjo nuomone, Atsakovo elgesys ir vykdytas el. susirašinėjimas yra netoleruotinas, ypač turint omenyje ir pačios PET suformuotą anksčiau precedentą vienu iš nagrinėtų atvejų, kai, anot Pareiškėjo, PET vertinimo kartelė buvo iškelta labai aukštai. Pareiškėjo nuomone reikia atkreipti dėmesį PET, kad Atsakovas yra įsipareigojęs savo pareigas AK vykdyti sąžiningai ir tinkamai, o vykęs el. susirašinėjimas tarp AK narių negali būti vertinamas kaip privatus ar uždaras, nes jis turi atitinkamą poveikį, nes iš pridėto el. susirašinėjimo matyti, jog viena iš AK narių galėjo būti suklaidinta tokių Atsakovo teiginių, pritarinama jo teiginiams el. susirašinėjime. Pareiškėjo nuomone kvalifikuotinių pažeidimų sunkumui turi įtaką ir tai, jog Atsakovo įvardinti asmenys el. susirašinėjime tarp AK narių, neturėjo jokios galimybės tokią informaciją paneigti ar bet kokia kita forma paprieštarauti Atsakovo teiginiams.

II. Atsakovo paaiškinimų esmė

2024-05-31 PET posėdžio metu Atsakovo teiktų žodinių paaiškinimų esmė:

Atsakovas patikslino, kad dėl vadinamojo „plagijavimo“ tokių aplinkybių nenurodė, tai yra paties Pareiškėjo atlikta klaidinanti išvada. Atsakovo el. susirašinėjime atliktas įrašas anot jo buvo kaip kvietimas situaciją pasiaiškinti ateityje labiau dėl pačių trečiųjų asmenų kūrybinį indėlio į projektą, tačiau juo nebuvo siekiama atlikti tokius veiksmus kaip kad nurodo Pareiškėjas prašyme. Atsakovas pretenzijų tretiesiems asmenims neturi. El. susirašinėjimo tikslas buvo suderinti AK protokolo redakciją, tačiau ne iš esmės keisti pačią išvadą. Atsakovas mano, kad prašymas buvo nulemtas dėl Pareiškėjo požiūrio į Atsakovo asmenybę. Atsakovas nurodo, kad jei tikrai būtų manęs, jog tretieji asmenys atliko intelektualinės nuosavybės galimą pažeidimą jis apskritai nebūtų pritaręs protokolui, o šiuo atveju protokolui jis pritarė.

III. Aktualios profesinės etikos nuostatos

Etikos kodekso 4 principo „Įsipareigojimai profesijai“ 4.1 p., 4.11 p. taikymo atvejai, kurie atitinkamai nurodo, kad: „*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“, „*Architektūros paslaugų teikėjas nekritikuoja kito architekto darbo piktavališkai arba nesąžiningai ir nesistengia jo diskredituoti*“.

IV. PET sprendimui reikšmingos aplinkybės

PET išnagrinėjo rašytinę ir kitą informaciją, išklausė Pareiškėjo ir Atsakovo paaiškinimus ir priimdama sprendimą rėmėsi šiomis aplinkybėmis:

- a) Atsakovo veiksmai neigiamų pasekmių nesukėlė, pretendentei atestatas buvo išduotas;
- b) Išvadas el. susirašinėjime dėl Atsakovo tariamai nurodytų teiginių atestuotos pretendentės atžvilgiu atliko pats Pareiškėjas el. laišku, į kurį atsakymo iš Atsakovo negavo;
- c) El. būdu vykdytas susirašinėjimas tarp AK narių yra uždaras, jo funkcija yra techninio pobūdžio susiderinti protokolo redakciją, galutinė AK išvada nepasikeitė po įvykdyto el. susirašinėjimo.

V. PET sprendimo argumentai

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos architektų rūmų įstatymo 10 str., PET yra Rūmų organas, kuris nagrinėja Rūmų narių drausmės bylas dėl architektų profesinės veiklos etikos kodekso pažeidimų. Taigi, PET sprendžia Atsakovo, kaip atestuoto architekto, profesinės etikos laikymosi klausimus. Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2008-01-07 nutarime yra pažymėjęs, kad įstatymų leidėjas pagal Konstituciją turi įgaliojimus įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kad asmenys, besiverčiantys tam tikra valstybės kontroliuojama profesija, *ex lege* priklausytų tam tikrai asociacijai, užtikrinančiai šios profesijos savivaldą, *inter alia* vienodus profesinės etikos standartus ir jų laikymosi priežiūrą. Būtent tokie įgaliojimai yra suteikti Rūmams, kuriuose profesinės etikos ir jų laikymosi priežiūros funkcijos Architektų rūmų įstatymu yra pavestos PET. Taigi PET, vertindama skundžiamo architekto elgesio atitikimą Kodekso nuostatoms vadovaujasi ne tik teisės aktais ir teisės doktrina: profesinės etikos laikymasis reiškia ne tik teisės, bet ir vienodų profesinės etikos standartų, laikymąsi. PET, veikdama savo kompetencijos ribose, vertina Atsakovų elgesio atitikimą Kodekso nuostatoms (profesinės etikos standartų laikymąsi), kurios be visa ko įpareigoja architektą vykdant profesinę veiklą ne tik laikytis teisės aktų, bet elgtis sąžiningai, taip pat ne tik formaliai, ypač atsižvelgiant į jų esmę, laikantis teisės aktų, įvertinant savo profesinės veiklos poveikį.

Pažymėtina, kad PET, kaip minėta, vertindama architektų elgesio atitikimą Etikos kodekso nuostatoms vadovaujasi ne tik teisės aktais ir teisės doktrina: profesinės etikos laikymasis reiškia ne tik teisės, bet ir vienodų profesinės etikos standartų, laikymąsi. PET, veikdama savo kompetencijos ribose, vertina atsakovų elgesio atitikimą Etikos kodekso nuostatoms (profesinės etikos standartų laikymąsi), kurios be visa ko įpareigoja architektus vykdant profesinę veiklą ne tik laikytis teisės aktų, bet elgtis sąžiningai, taip pat ne tik formaliai, ypač atsižvelgiant į jų esmę, laikantis teisės aktų, įvertinant savo profesinės veiklos poveikį.

Taigi pagal Pareiškėjo prašyme nurodytą Etikos kodekso 4 principo preambulę, turinį ir esmę yra nurodyta, jog visi architektūros paslaugų teikėjai įsipareigoja remti nepriklausomumą, nešališkumą,

ginti profesijos garbę ir orumą, elgtis taip, kad būtų gerbiamos kitų asmenų teisėtos teisės ir interesai, be to, įsipareigoja pripažinti savo kolegų profesinius siekius ir indėlį bei gerbti jų teises. O taip pat visi architektūros paslaugų teikėjai pripažįsta kitų asmenų (pavyzdžiui, darbuotojų, klientų, miesto planuotojų, kraštovaizdžio architektų, kitų architektų, profesionalių įvairių sričių firmų ar įmonių, menininkų, interjero dizainerių, statybų ir techninės priežiūros inžinierių, statybų ekonomistų, specializuotų rangovų, rangovų ir kitų projekto komandos narių) įnašą į savo darbą ir paslaugas.

Todėl sutinkamai su Etikos kodekso 4 principo „Įsipareigojimai profesijai“ 4.1 p. numatytu taikymo atveju, kuris konkrečiai reglamentuoja, jog: „*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą*“, PET atsižvelgiant į nustatytą faktinių aplinkybių visumą, o būtent, į tai, kad kaip patvirtinto pats Pareiškėjas, jog AK nariai naudojo vidinį el. susirašinėjimo kanalą tik protokolo redakcinio pobūdžio pastaboms teikti po faktiškai įvykusio AK posėdžio bei kad el. susirašinėjimas nepadarė jokios įtakos AK galutinės išvados suformulavimui, PET vertina, kad el. būdu vykdytas susirašinėjimas tarp AK narių yra laikytinas uždaru, jo turinys nėra ir netapo žinomas tretiesiems asmenims. Todėl net ir Atsakovui pareiškus savo tokius teiginius, kokie yra nurodyti Pareiškėjo pridėtoje medžiagoje PET, laikytina, kad nebuvo pažeistas AK narių veiklos konfidencialumas. Vadinas, Atsakovo veiksmuose nėra Etikos kodekso 4 principo „Įsipareigojimai profesijai“ 4.1 p. taikymo atvejo pažeidimo sudėties. PET kvalifikuoja priešingai nei nurodo Pareiškėjas, kad Atsakovo pateikti teiginiai tėra išreikšta nuomonė, svarstymas, Atsakovo pamąstymas, o cituota Pareiškėjo teismų praktika nėra aktuali nagrinėjamu atveju ir nėra taikytina aktualioje situacijoje.

Toliau PET daro išvadą, kad Atsakovo veiksmai jokių neigiamų pasekmių nesukėlė, nes atestuočiai pretendentei atestatas buvo išduotas. PET vertina, kad pirminis el. laiškas iš Atsakovo bendrame AK narių susirašinėjime buvo jį cituojant: „*Pritariu. Ir dar pamąstymui siunčiu vieną nuorodą: <...>*“, tačiau tolesnis el. laiškas buvo išsiųstas jau paties Pareiškėjo, cituojant: „*<...> iš <...> laiškų išėity, kad kolegos nuplagijavo <...>*“, todėl įvertinus Pareiškėjo pateiktą el. susirašinėjimą sistemškai ir lingvistiškai ir paties Pareiškėjo el. laiškų turinį, kuriais iš esmės buvo reaguota į Atsakovo el. laiškus, PET siekdama visapusiškai išsamiai įvertinti situaciją, daro išvadą, jog toks įvykęs el. susirašinėjimas vertintinas kaip individuali diskusija tarp AK narių. Vien ta aplinkybė, kad vėliau vienas iš AK narių el. laišku nurodė, jog pritaria Atsakovui, dar nereiškia, jog tokia diskusija tarp Pareiškėjo ir Atsakovo sukėlė kokias nors neigiamas pasekmes tretiesiems asmenims, minimiems Pareiškėjo prašyme, ar juo labiau kokias nors forma juos diskreditavo, kadangi galutinė AK išvada buvo suformuota ir pasirašyta ne tik Pareiškėjo bei Atsakovo, tačiau kolegialiai veikiančių visų AK narių. PET atkreipia dėmesį, kad minėta AK išvada nebuvo paremta nurodytais el. susirašinėjime Atsakovo teiginiais. Be to, kaip PET pastebėjo, galutiniu Rūmų sprendimu pretendentei atestatas visgi buvo išduotas.

Taigi PET vertindama Pareiškėjo pridėtą el. susirašinėjimą atkreipė dėmesį, kad savotiškai provokatyvią išvadą dėl Atsakovo tariamai nurodytų teiginių, kad atestuojamoji bei jai vadovaujantis atestuotas architektas nėra nurodyto pastato autoriai ir šių asmenų tariamo apkaltinimo intelektualinės nuosavybės pasisavinimu („plagijavimu“) atliko pats Pareiškėjas paskutiniu laišku, į

kurį atsakymo iš Atsakovo taip ir negavo, savo iniciatyva apibendrinamas jo subjektyvia nuomone Atsakovo ankstesnius pasisakymus, be to, toliau tame el. laiške Atsakovui papildomai nurodydamas, kad tai sudaro Etikos kodekso pažeidimo sudėtį.

Toliau sutinkamai su Etikos kodekso priežiūra 4 principo „Įsipareigojimai profesijai“ 4.11 p. numatyto taikymo atveju, kuris reglamentuoja sekančiai, jog: „*Architektūros paslaugų teikėjas nekritikuoja kito architekto darbo piktavališkai arba nesąžiningai ir nesistengia jo diskredituoti*“, atsižvelgiant į nustatytą jau minėtų faktinių aplinkybių visumą aukščiau, PET mano, kad Atsakovas nesiekė piktavališkai kritikuoti kito architekto darbo ar juo labiau jo diskredituoti, todėl Atsakovo veiksmuose nėra ir šio taikymo atvejo sudėties.

Pareiškėjas savo žodiniiais paaiškinimais išdėstė ir daugiau argumentų, tačiau PET vertinimu jie nėra esminiai sprendžiant šią situaciją ir niekaip nekeičia šiame sprendime padarytų išvadų, todėl PET jų detaliau nenagrinės.

Posėdžio metu nuspręsta, kad:

- Etikos kodekso 4 principo („*Įsipareigojimai profesijai*“) 4.1 taikymo atvejo („*Visi architektūros paslaugų teikėjai plėtoja savo profesinę veiklą, išlikdami nepriklausomi, nešališki, dori, garbingi, sąžiningi, užtikrindami savo veiklos konfidencialumą ir vientisumą.*“) **architektas Juozas Vaškevičius nepažeidė;**
- Etikos kodekso 4 principo („*Įsipareigojimai profesijai*“) 4.11 taikymo atvejo („*Architektūros paslaugų teikėjas nekritikuoja kito architekto darbo piktavališkai arba nesąžiningai ir nesistengia jo diskredituoti.*“) **architektas Juozas Vaškevičius nepažeidė.**

Rekomendacija: AK nariai tiek posėdžio metu tiek po jo vykdydami susirašinėjimą el. priemonėmis turi pasisakyti tik tiesioginiais savo pareigų atlikimo tikslais, laikytis geros moralės, viešosios tvarkos bei visuotinai pripažįstamų etikos normų, veikti sąžiningai, laikytis protingumo ir teisingumo principų bei gerbti kitus AK narius bei trečiuosius asmenis.

PET pirmininkas Darius Juškevičius